

AZ ABT* ADATBANKJA IDŐSZAKI KIADVÁNYOK NYILVÁNTARTÁSÁRA

JAKOBY, Jörg

A szerző Die Zeitschriftendatenbank der ABT c. beszámolóját (Aktuelle Probleme des EDV-Einsatzes in Erwerbung und Katalogisierung. Bericht eines Symposiums. Verlag Dokumentation München, 1976. 117–129.p.) SZILVÁSSY Zoltánné tömörítette.

1971-ben a GZS (Gesamtverzeichnis der Zeitschriften und Serien) szerkesztősége számítógépes adatbank szervezését kezdte meg időszaki kiadványcímek, testületi nevek és állományadatok nyilvántartása céljából. A szerkesztőség által a

- címek
- testületek
- állományok
- kongresszusi kiadványok

vonatkozásában vezetett négy résznyilvántartás 1975-ig nagymértékű gyarapodást mutatott (54 000 cím, 95 000 testületi név stb.), és így alapját képezhette az ABT akkor még off line szervezésű központi adatbankjának.

Az adatbank meglévő, ill. tervezett szolgáltatásai:

- központi lelőhelyjegyzék létrehozása (Gesamtverzeichnis der Zeitschriften und Serien – GZS, 1971-től kezdődően, Gesamtverzeichnis der deutschen Zeitschriften und Serien – GDZS, 1970-ig bezárólag)
- regionális lelőhelyjegyzék(ek) előállítása (pl. Baden-Württembergi lelőhelyjegyzék)
- egyes könyvtárak állományjegyzékei
- szakcsoportosítású jegyzékek
- testületi nevek központi jegyzéke (a Deutsche Bibliothek, Frankfurt és a Bayerische Staatsbibliothek, München közreműködésével)
- kongresszusi kiadványok katalógusa.

---

* Arbeitsstelle für Bibliothekstechnik, West-Berlin.

Az adatbankba az alábbiak jelentenek:

- A GZS, GDZS szerkesztőiségei
- a kiépítés alatt álló Baden-Württemberg-i regionális adatbank, melynek résztvevői: Landesbibliothek Stuttgart és a következő egyetemi könyvtárak: Karlsruhe, Konstanz, Stuttgart, Tübingen, Ulm
- további egyetemi könyvtárak: Berlin, Freie Universität, Bonn, Saarbrücken.

A jelentések mágnesszalagon, lyukszalagon vagy gépi adatlapokon érkeznek, ez utóbbiakat Nixdorf mágnesszalag-terminál, vagy Frieden-Flexowriter típusú perifériák segítségével dolgozzák fel, a lyukszalagokon rögzített adatokat mágnesszalagra konvertálják. A számítógépbe beolvasott adatokról ellenőrző listák készülnek.

Javítás

A rendszer leggyengébb pontja – paradox módon – a javítás decentralizáltan agyonszervezett rendszere. Az eltérő cíMLEÍRÁSOK miatti egységesítési igény, ugyanakkor a csak soronként végezhető javítási lehetőség új és új ellenőrző listák kiürítését teszi szükségessé, emiatt viszont fennáll a javítás-átfedés veszélye is. Megoldásként azzal kísérleteztek, hogy csak a beküldő könyvtár maga végezhetett javítást saját leírásán. A helyzeten csak részben enyhített az a későbbi döntés, hogy a németnyelvű bejelentések korrektúráját teljhatalmúan a GDZS szerkesztőisége végezheti, továbbá, hogy az ABT-ben azóta rendelkezésre álló display segítségével legalább a második és további korrektúra központilag végezhető.

Előállítás

A különböző jegyzékek rendszeres megjelentetése a számítógépkapacitás szűkös volta miatt csak részben realizálódott:

- ellenőrző és javítási listák hetenként
- az egyre növekvő címjegyzék kumulációi három alkalommal jelentek meg, kiegészítésüket a havonta vagy másfél havonta közreadandó összesített supplementumok szolgálnák
- megjelent a testületi nevek teljes jegyzéke, ugyancsak tervezik a folyamatosan megjelenendő kiegészítéseket
- a GZS félévenként újra kumulált köteteinek közreadása folyamatos.

A jegyzékek gyakori megjelentetésének célja, hogy az egyszer publikált címet vagy testületi nevet bármely használó az azonosító szám segítségével előhívhassa, az adatlap kitöltésekor pedig csupán e számot írja a vonatkozó mezőbe.

A jegyzékek terjedelme felveti a COM eljárásra való áttérés (pl. a microfilmlapon való megjelentetés) szükségességét. A GZS kötetek szintén egyre növekvő terjedelme miatt, első lépésként áttértek a helytakarékos fényszedésre.

Dupla bejelentések

Off-line rendszerről lévén szó az adatközponttól való lekérdezés lehetetlen, így a résztvevő könyvtárak – egyenként és egymástól elszigetelve – arra kényszerülnek, hogy a dupla bejelentések elkerülése érdekében, az ABT-hez való címbejelentés előtt ellenőrizzék a mindenkor legfrissebb jegyzékeket. Ennek ellenére az adatbank számos dupla felvételt tartalmaz, nyilvánvalóan az eltérő címléírási gyakorlat miatt. Mivel ezek azonosítása és a címanyagból való rendszeres eltávolítása komoly szellemi ráfordítást igényelne – melyre pedig munkaerőkapacitás nem áll rendelkezésre – kinyomtatás előtt mindig csak az aktuális problémákat oldják meg.

Könyvtárosi-bibliográfiai munkálatok

Az adatbank működését irányító tanácsadó, ill. koordináló grémiumnak nem feladata a szükséges bibliográfiai munkálatok elvégzése, de kapacitása sincs erre. Jelenleg, könyvtáros szakképzettségű személyzet híján, a számítógépes adatelőkészítési és adatrögzítési, valamint a bibliográfiai feldolgozási feladatokat kényszerű munkamegosztásban az ABT munkatársai és a résztvevő könyvtárak látják el, amennyiben ez utóbbiak szakmailag felelősek az általuk beküldött jelentésekért.

A géppark és a programozás

Az ABT nem rendelkezik saját számítógéppel, ehelyett egy nagy számítóközpont TR 440-es típusú gépével van on-line kapcsolatban. Ennek révén különféle feladatfajták (korrektúra, programok tesztelése stb.) elvégezhetők ugyan, a számítógép túlterheltsége azonban hátráltatja a kívánatos ütem tartását.

Kedvezőbb a helyzet az output terén: az ABT saját – speciális könyvtári karakterkészlettel rendelkező – nyomdagéppel rendelkezik, melyhez egy lyukszalag-gyorsolvasó is csatlakozik.

A programok állapota: a címfeldolgozással kapcsolatos alapprogramok elkészültek, az állománynyilvántartást irányító programok átdolgozásra, a szakjegyzékeket előállítók pedig még kidolgozásra szorulnak.

Fejlesztési tervek

Az 1971 óta tervszerűen fejlesztett adatbank – várhatóan már a következő néhány évben – a könyvtári munkák ésszerűsítéséhez kell, hogy vezessen. Ennek előfeltétele azonban két probléma megoldása: önálló számítógép beszerzése (a Deutsche Forschungsgemeinschaft ennek költségeit kész fedezni), és egy központi bibliográfiai szerkesztőség felállítása.